

ром економіки іноземної валюти в розрахунках, у першу чергу долара США, спотворює інформацію щодо створеного валового внутрішнього продукту та справжніх обсягів платіжних засобів в економіці держави і, звичайно, не може не впливати як на рух капіталу на території України, так і на відплив його за межі України. Це створює суттєві труднощі при прогнозуванні та здійсненні Національним банком України грошово-кредитної політики.

Не менш важливим у створенні позитивного іміджу України є питання щодо можливості приєднання України до Спеціального стандарту розповсюдження даних, який схвалено в березні 1996 року Радою директорів МВФ. Це керівний документ з надання економічних і фінансових даних світовому співтовариству для країн - членів МВФ, які мають доступ до міжнародних ринків капіталів або прагнуть його отримати.

Спеціальний стандарт розповсюдження даних вимогливіший щодо Загального стандарту з точки зору таких параметрів, як охоплення, періодичність, своєчасність, якість та достовірність розповсюдження даних, забезпечення доступу громадськості до інформації. Ідеться, звичайно, про розповсюдження не лише статистики двох макроекономічних систем даних, які розробляються НБУ, а й статистики державних фінансів і статистики реального сектора економіки, які розробляються і розповсюджуються відповідно Мінфіном України і Держкомстатом України. Тому це питання повинно вирішуватися на загальнодержавному рівні. Нині до Спеціального стандарту розповсюдження даних приєдналося 45 країн - членів МВФ.

Слід відзначити, що приєднання України до Спеціального стандарту потребує титанічної роботи всіх статистичних органів держави щодо створення метаданих, підвищенню якості й надійності інформації, відпрацюванню потоків збирання та розповсюдження даних відповідного програмного і технічного забезпечення та удосконалення звітності. Лише виконання такого комплексу робіт може забезпечити вимоги Спеціального стандарту розповсюдження даних. Крім того треба мати на увазі, що на міжнародні стандарти бухгалтерії і звітності перейшла лише банківська система України.

Національний банк передбачає розпочати в 1998 році роботу з підготовки метаданих з монетарної статистики і статистики платіжного балансу з тим, щоб бути готовим до передачі інформації в установленому порядку в разі приєднання України до Спеціального стандарту розповсюдження даних. Вирішення цієї проблеми потребує відповідних зусиль з цих напрямів Мінфіну України і Держкомстату України.

ОСНОВНІ ШЛЯХИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Ільїн М.В., к.в.н., Національний банк України

З прийняттям закону «Про банки і банківську діяльність» 20.03.91 офіційно розпочалося створення банківської системи незалежної України. Станом на перше серпня 1998 року в Республіканській книзі реєстрації банків, валютних бірж та фінансово-кредитних установ Національного банку України зареєстровано 219 банків, із них діючих – 185 (27 створено за участю іноземного капіталу, із них 8 – із 100 –відсотковим іноземним капіталом).

Всього в банківській системі на початок 1998 року було 144 тис. працівників. На 100 тис. населення приходиться 284 банківських працівника, це майже у 2 рази менше ніж у Німеччині та ряді інших провідних країн. Хоч необхідно врахувати зміни, які відбуваються у самій банківській технології і, перш за все, її автоматизацію. По-друге, технічне оснащення праці спеціалістів і, нарешті, все більші кошти направляються на підготовку високого рівня фахівців. Тому тенденція на скорочення чисельності банківських працівників спостерігається в цілому у світовій банківській системі і, зокрема, в Україні. За останні 4 роки чисельність банківських працівників в Україні зменшилась на 10 тис., тобто майже на 7%. Це наочно видно з динаміки чисельності працюючих в банківській системі України у 1992–1997 роках, представленої на рис.1.

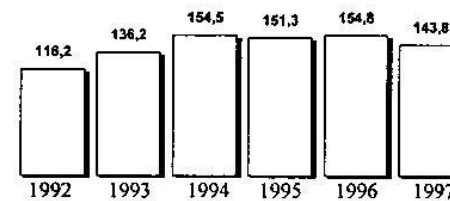

Рис.1 Динаміка чисельності працюючих в банківській системі України (тис. чоловік).

Аналогічна тенденція спостерігається в центральних банках провідних країн, зокрема в Дойче Бундесбанку, Банку Франції. Таку політику проводить і Національний банк України, хоч і продовжується період його становлення.

Отже можна зробити висновок – світова банківська система, в тому числі і України чітко взяла курс на висококваліфікованих спеці-

алістів, на вирішення проблем не кількістю працівників, а їх високим професійним рівнем, що вимагає адекватних змін у самій підготовці фахівців. Яка повинна бути оптимальна технологія підготовки фахівців з урахуванням накопиченого досвіду в минулому та світового досвіду і обов'язково з урахуванням сучасних умов України та її перспективи? Від вирішення цього питання буде залежати і стан банківської справи в Україні.

З метою створення цілісної та ефективної системи кадрового забезпечення банків України наказом Національного банку України від 14 березня 1997 року №270-к була створена робоча група для розробки «Концепції підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців для банківської системи України».

До складу робочої групи увійшли вчені та практики провідних вищих навчальних закладів та банків України.

Концепцію затвердили 30 грудня 1997 року Голова Національного банку України В.А.Ющенко і Міністр освіти України М.З.Згуровський.

В «Концепції» визначені стратегічні напрями формування кваліфікованого кадрового потенціалу для банківської системи України, зокрема:

- основні вимоги до підготовки фахівців на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях (молодший банківський працівник, молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр);
- організаційний порядок отримання ліцензій на підготовку банківських фахівців (на жаль більше 100 навчальних закладів її уже мають, в тому числі металургійні, педагогічні, індустриальні та інші);
- вимоги до організації післядипломного навчання, професійної атестації банківських фахівців, та створення відповідної навчально-матеріальної бази.

Чотири освітньо-кваліфікаційних рівня дають можливість оптимізувати рівень підготовки фахівців і здійснювати відповідний відбір фахівців. Для самих студентів це дає змогу отримати за короткий термін певну кваліфікацію і приступити до самостійної праці. Такий підхід дозволяє перейти до пірамідальної схеми підготовки фахівців, яка наведена на рис. 2.

За поданням Національного банку України та Міністерства освіти України Постановою Кабінету міністрів України від 24 червня 1997 року № 507 спеціальність «Банківська справа» введена на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях. Вперше офіційно визнана спеціальність «Банківська справа».

«Концепція» носить не директивний характер, а рекомендаційний. Тому для реалізації наміченого необхідна певна роз'яснювальна і організаційна робота.

Рис.2. Освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки банківських фахівців.

Із всіх видів навчання (підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації), якими користується Національний банк України, самою важливою в цих умовах є підвищення кваліфікації. Це не значить, що підготовка і перепідготовка втратили чи втрачають актуальність. Вони також важливі і необхідні, але для працівників Національного банку України підвищення кваліфікації є однією з основних форм навчання в умовах, які склалися. Для них це і певна перепідготовка для роботи в ринкових умовах, у світовій банківській системі, як це показано на рис.3.

Рис.3. Основні види навчання фахівців.

Щорічно Департамент персоналу за участю фахівців структурних підрозділів Національного банку України, а також за погодженням з центральними банками інших країн та міжнародними фінансово-банківськими установами, які надають технічну допомогу у навчанні кадрів, розробляє «Програму підвищення кваліфікації працівників системи Національного банку України». При цьому враховується професійний рівень фахівців, потреба та можливості реалізації «Програми». З центральними банками Німеччини, Франції, Італії укладаються Угоди про надання допомоги у навчанні персоналу Національного банку України.

За минулі роки кадровий апарат і підвищення його кваліфікації характеризується наведеними у таблиці 1 даними.

Таблиця 1. У системі Національного банку України створено стабільний кваліфікований апарат

	1992	1997
Спеціалістів з вищою освітою, тисяч	2,4	3,85
Докторів і кандидатів наук	37	71
Володіють іноземними мовами західних країн, фахівців	24	153

Національним банком України готуються пропозиції щодо можливостей затвердження нового проекту по лінії ТАСІС на 3-4 роки.

Постійно вдосконалюється і матеріально-технічна навчальна база Національного банку України. У головному офісі Національного банку України (вул. Інститутська, 9) функціонує навчальна аудиторія на 42 місця, яка обладнана сучасними технічними засобами навчання і використовується для проведення семінарів, курсів.

У 1994 році була створена Банківська академія. За 3 роки існування в Банківській академії було проведено 120 семінарів, на яких підвищили свою кваліфікацію 2550 слухачів. На семінарах з доповідями виступали близько 700 висококваліфікованих фахівців банківської справи, провідних вчених, з них 200 – представники міжнародних фінансових та банківських установ. В академії працюють курси навчання працівників роботи на персональних комп'ютерах, удосконалення знань іноземних мов.

Завершується створення нового Навчального центру НБУ (Андрушівської узвіз, 1) у м. Києві.

На базі Харківського обласного управління Національного банку України працюють курси підвищення кваліфікації інкасаторів банківської системи України.

Львівський, Харківський та Черкаський банківські коледжі Національного банку України готують фахівців для всієї банківської системи України.

У складі банківських коледжів створено Регіональні центри підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників банків України.

Рис. 4. Динаміка підвищення кваліфікації фахівців системи Національного банку України.

Фахівців вищої ланки для банківської системи України готують провідні вищі навчальні заклади:

- Київський національний економічний університет
- Одеський державний економічний університет
- Тернопільська академія народного господарства
- Українська академія банківської справи (м. Суми).

Необхідно наголосити, що в Україні не має банківської бібліотеки з книжковим фондом світової класичної та сучасної літератури з банківської справи, без чого не можлива і підготовка фахівців міжнародного рівня. Тому першочергове завдання – створити таку бібліотеку, якою б користувалися фахівці і студенти. Придбання такої літератури в основному відбувається по лінії технічної допомоги. Із 670 видань переліку першочергової необхідної такої літератури, який складено за участю іноземних фахівців, отримано 375. Всього в бібліотеці Національного банку України більше 2 тис. видань іноземними мовами.

Другий напрямок поновлення необхідної літератури з банківської

справи – підготовка підручників та посібників за участю викладачів вищих навчальних закладів України та провідних фахівців Національного банку України. Щорічно готується більше 10 видань. Перевага таких видань, що вони готуються з урахуванням умов та діючої нормативно-законодавчої бази банківської системи України, а також державною мовою.

Основні проблеми навчання банківських фахівців, вирішення яких сприятиме кадровому забезпеченню банківського сектору України

1. Навчаються за спеціальностями “Фінанси і кредит” та “Банківська справа” у 116 навчальних закладах України 53 тис. чоловік. Більшість навчальних закладів непрофільних для підготовки фахівців з банківської справи.

2. Потребують оновлення підручники, посібники та навчальні програми.

3. Дуже повільно запроваджується дуальна модель навчання.

4. Відсутність єдиної системи підвищення кваліфікації в банківській системі України.

5. Банки (особливо великі) вирішують проблему підвищення кваліфікації самостійно, своїми силами.

6. Нагальна потреба у перепідготовці викладачів.

7. Потребує розвитку матеріально-технічна база навчання.

8. Необхідність поглибленого вивчення іноземних мов.

9. Потреба тривалого стажування в іноземних банках, навчальних закладах, обміні викладачами, студентами тощо.

10. Поєднання вітчизняного та світового досвіду у підготовці банківських фахівців в умовах України.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ

*Сич Є.М., д.е.н., Ільчук В.П., к.т.н.,
Чернігівський технологічний інститут*

Економічне становище регіонів України характеризується деформованою структурою промисловості та сільського господарства, більшість виробництв має низький рівень обладнання, знос основних фондів сягає 75 – 80 відсотків, діючі технології – енергозатратні та екологічно небезпечні. Виробництво більшості промислової продукції, а також продукції сільського господарства має незавершений технологічний цикл і не відповідає вимогам ринку, деякі промислові підприємства мають бути повністю перепрофільовані, а значна частина оборонних підприємств потребують конверсії. Становище ускладнює-

ться ще й тим, що в недалекому минулому існувала направленість окремих галузей економіки та ряду підприємств в регіонах України на потреби колишніх республік, що викликало структурні зрушення, усунення яких є першочерговим завданням.

При вирішенні проблем формування нової структури народногосподарського комплексу регіонів головними завданнями є: переорієнтація ряду підприємств на випуск нової конкурентоспроможної продукції, конверсія оборонних підприємств, побудова нових технологічних ланцюгів з завершеним технологічним циклом, орієнтація всіх існуючих виробництв на потреби споживчого ринку з можливістю швидкої реакції на зміну його кон'юнктури.

Реструктуризація економіки регіону є комплексною проблемою, яка охоплює різні її ланки і пов'язана з витратами значних інвестиційних коштів. Обмеженість останніх не дає можливості здійснити в бажаний термін реструктуризацію всіх галузей народного господарства. В цих умовах слід обрати таку галузь економіки та ті виробництва, які характеризуються швидким обігом капіталу, коротким терміном окупності, високою прибутковістю, щоб можна було через визначений час відвернути частину коштів і використати їх як інвестиції для реструктуризації та піднесення інших галузей економіки.

Другим напрямком пошуку інвестиційних коштів в ряді регіонів може бути розвиток експортного потенціалу тієї продукції, яка знаходить свого споживача за кордоном. Реструктуризація галузей може бути активізована при орієнтації виробництва на кінцевий продукт, який є результатом реалізації державних або регіональних програм. Прикладом може бути реалізація житлової програми, яка пов'язана з розгортанням будівельного комплексу і ряду суміжних галузей, які забезпечують інфраструктуру житлової зони – шляхове будівництво, зв'язок, транспорт, комунальне господарство і т. ін., тобто одержуємо мультиплікативний ефект, в результаті якого розвиток однієї галузі стимулює розвиток супутніх галузей.

Розробка концепції розвитку інвестиційної діяльності в регіоні повинна бути орієнтована в першу чергу на вирішення основних проблем, які стоять перед регіоном; насамперед, доцільно виділити проблеми економічного, соціального та екологічного характеру, а також ті, які впливають із специфіки конкретної території.

Проблеми економічного характеру обумовлені існуючими структурними зрушеннями в економіці регіону, недостатнім рівнем сировинного та енергетичного забезпечення підприємств, низькою конкурентоспроможністю продукції, яка випускається, недостатнім рівнем інфраструктури ринку, обмеженими можливостями і умовами виходу